

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

БАЗИЛЕВСЬКОГО МИКОЛИ ОЛЕКСАНДРОВИЧА

УДК: 338; 339

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТОВ «СЕЙФ ГЛАСС ФАКТОРІ»

М. БЕРДИЧІВ

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Микола БАЗИЛЕВСЬКИЙ

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

Бугайчук Віта Віталіївна

к.е.н., доцент кафедри економіки,
підприємництва та туризму

Висновок кафедри Економіки, підприємництва та туризму

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри Економіки, підприємництва та туризму _____д.е.н., професор _____

(науковий ступінь, вчене звання)

Н.В. Валінкевич

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботиЗдобувач вищої освіти Базилевський Микола Олександрович захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Базилевський М.О. Стратегічні напрями розвитку ТОВ «Сейф Гласс Факторі». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

У кваліфікаційному дослідженні окреслено сутність фінансової безпеки, як одного з головних стратегічних напрямів розвитку об'єкта дослідження. Проведено діагностику особливостей діяльності, ділової та інвестиційної активності ТОВ «Сейф Гласс Факторі», що дозволило встановити особливу цінність налагодженої фінансової безпеки підприємства. Перспективним для підприємства обґрунтовано заходи з удосконалення організації стабілізації фінансової безпеки на основі електронного документообороту та визначення прав і повноважень осіб, відповідальних за окрему ділянку роботи з інформацією.

Ключові слова: фінансова безпека, стратегічні напрями, ризик, загроза, комерційна таємниця, розвиток.

SUMMARY

Basilevsky M.O. Strategic directions of development of LLC "Safe Glass Factory". - Qualification work manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 051 "Economics". – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The qualification study outlines the essence of financial security as one of the main strategic directions of the development of the research object. The diagnosis of the peculiarities of the activity, business and investment activity of LLC "Safe Glass Factory" was carried out, which made it possible to establish the special value of the established financial security of the enterprise. Measures to improve the organization of stabilization of financial security on the basis of electronic document flow and definition of the rights and powers of persons responsible for a separate area of work with information are substantiated as promising for the enterprise.

Key words: financial security, strategic directions, risk, threat, commercial secret, development.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, ЯК СТРАТЕГІЧНОГО НАПРЯМУ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	7
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «СЕЙФ ГЛАСС ФАКТОРІ»	16
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «СЕЙФ ГЛАСС ФАКТОРІ»	23
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективне управління підприємствами в надзвичайно складних умовах господарювання, обумовлених наслідками пандемії коронавірусу та воєнним станом, ускладнюється за відсутності стратегічних напрямів розвитку суб'єктів господарювання та слабкої фінансової безпеки. Дані проведеного аналітичного дослідження в 2021 році [1] свідчать, що 51 % українських підприємств постраждали від шахрайства протягом останніх років. Лідерами серед економічних злочинів стали незаконне привласнення майна (47 %), хабарництво і корупція (47 %), шахрайство з боку клієнтів (31 %), кіберзлочини (31 %) та шахрайство із закупівлями (31 %). У зв'язку з необхідністю інтенсифікації інвестиційних процесів і ділової активності після завершення війни особливо актуальними стають розробка стратегічних напрямів посилення фінансової безпеки підприємств.

Метою дослідження є вивчення системи теоретичних і практичних матеріалів формування фінансової безпеки, як стратегічного напрямку протистояння підприємства існуючим та потенційним загрозам шляхом ефективного фінансового управління.

Відповідно до обраної мети поставлено **завдання дослідження:** розкрити зміст поняття «фінансова безпека підприємства»; вивчити зміст загроз, небезпек і ризиків, які знижують фінансову безпеку підприємства, та роль інформації в їх запобіганні; дослідити стан ділової активності ТОВ «Сейф Гласс Факторі» для розробки стратегічних напрямів забезпечення фінансової безпеки; визначити перспективи удосконалення системи управління фінансовою безпекою у ТОВ «Сейф Гласс Факторі»; обґрунтувати можливості розвитку інвестиційної безпеки ТОВ «Сейф Гласс Факторі»; розробка варіацій розвитку стратегії фінансової безпеки підприємства в частині інвестиційних проектів.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні положення забезпечення фінансової безпеки на підприємстві.

Об'єктом дослідження є ділова активність і система фінансової безпеки

ТОВ «Сейф Гласс Факторі».

Методи дослідження. У ході дослідження теоретичних засад визначення стратегічного напрямку - фінансової безпеки підприємства, використано методи аналізу, синтезу та порівняння; історичний метод – для аналізу розвитку вчення про фінансову безпеку; аналіз відносних величин, оцінку та узагальнення для розробки механізму фінансової безпеки підприємства на основі електронного документообороту, розподілу обов'язків між персоналом тощо.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у визначенні стратегічних напрямів розвитку підприємства, формуванні вимог до створення корисного масиву інформації з метою досягнення фінансової безпеки підприємства; розробці пропозицій щодо удосконалення електронного документообороту на рівні окремих документів і розподілі відповідальності між персоналом за обов'язки щодо забезпечення фінансової безпеки; формулюванні вимог до стратегії фінансової безпеки за для інтенсифікації інвестиційного та інноваційного процесу.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Результати проведеного кваліфікаційного дослідження пройшли апробації науковими конференціями: «Без коріння саду не цвісти. Збірник наукових праць науково-практичної конференції (Житомир, 14 жовтня 2022 р.)», Механізми управління розвитком територій: зб. наукових праць у 2 ч. Ч. 2. Житомир: Поліський національний університет (Житомир, 22 листопада 2022 р.), Студентські наукові читання – 2022: Збірник наукових праць Науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2022» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. Житомир: Поліський національний університет (Житомир, 28 грудня 2022 р.).

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальна кількість сторінок 35 стор. Робота містить 7 таблиць. Загальна кількість використаних джерел становить 49 шт.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, ЯК СТРАТЕГІЧНОГО НАПРЯМУ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Надзвичайно кризові умови функціонування протягом 2020-2022 років спровокували появу нових загроз і ризиків у здійсненні діяльності для підприємств України. Необхідною є організація системи захисту, що дозволить підприємствам захистити свою діяльність і власність. Забезпечення економічної та фізичної безпеки активів є найбільш важливим і пріоритетним інтересом підприємств України, адже економічна безпека країни передбачає відповідний стан розвитку економічної системи та її здатність ефективно протистояти зовнішнім загрозам, що можуть призвести до розладів розвитку.

Термін “безпека” походить від грецького “володіти ситуацією” [2]. За античних часів безпека трактувалася як захист держави і її громадян від різних загроз, які пов’язували з проявом недоброзичливості і злої волі надприродних сил. У праці Платона “Держава” вважалось, що ідеальною є держава, в якій панує достаток, а не надлишок, оскільки поява надлишкових потреб призводить до воєн, тому розробка Платоном теорії ідеальної держави передбачала забезпечення фінансової безпеки та протидію деструктивним чинникам [3]. У слов’янському суспільстві поняття “безпека” з’явилося в середині XV ст. в результаті реакції на загарбницькі війни Золотої Орди [4, с. 122-123]. У XVII-XVIII ст. завдання держави зводилось до досягнення загального добробуту та безпеки, поняття “безпека” визначалося як стан відсутності загроз, небезпек, створення умов та соціальних інститутів, що його забезпечують [5, с. 4].

На думку Н.Н. Пойда-Носик [6], під поняттям “безпека” необхідно розуміти ту характеристику системи, яка відображає стан захищеності суб’єкта від будь-яких загроз та здатність його зберігати рівновагу в умовах впливу негативних факторів середовища (зовнішнього і внутрішнього) та забезпечувати розвиток. Якщо безпека як стан характеризується зниженням рівня загроз або їх відсутністю, то для фінансової безпеки характерні: середовище, в якому

реалізується фінансова безпека; умови безпеки: економічні, геополітичні, екологічні, правові та інші; співвідношення економічних інтересів [7, с. 16]. В роботі дослідимо економічну безпеку на мікрорівні – як економічну безпеку підприємства, адже стан безпеки країни залежить від прибутковості підприємств за видами діяльності, рівня та обсягів інвестування.

Фінансова безпека підприємства є складним явищем, яке характеризується певними ознаками та формою прояву на рівні підприємства. Визначення поняття «фінансова безпека» в працях українських вчених наведено в Додатку А. В цілому вчені приділили достатньо уваги аналізу визначень фінансової безпеки підприємства в наукових дослідженнях. У монографії І.М. Грищенка [4] та науковій статті Оніщенко М.Л. [13] описано наступні підходи до поняття “фінансова безпека підприємства” за наступними критеріями: 1) як забезпечення збереження комерційної таємниці підприємства; 2) як захист підприємства від несприятливого впливу зовнішнього середовища; 3) як захист економічних інтересів підприємства; 4) як захист окремого аспекту (виду) діяльності підприємства; 5) як захист окремого виду суб’єктів господарювання; 6) як система економічних відносин.

Отже, фінансова безпека є кількісною та якісною характеристикою властивостей об’єкта з точки зору його здатності до стійкості та розвитку в умовах дестабілізуючих факторів. Фінансова безпека має сприяти стійкому функціонуванню суб’єкта під впливом різноманітних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, а також гарантувати досягнення стабільності в стратегічному плані. Стабільний економічний стан підприємства в поточному та перспективному періодах забезпечується шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх загроз, а також залежить від стану забезпечення умов збереження комерційної таємниці й інших секретів підприємства.

Для досягнення ефективності механізму фінансової безпеки необхідним є створення ряду передумов для її забезпечення у вигляді заходів з правовим, економічним, організаційним та інформаційним забезпеченням. Необхідне формування оптимальної структури управління підприємством.

На думку М.М. Єрмошенка, критерієм оцінки фінансової безпеки підприємства є наявність прибутку [14], який є показником фінансової звітності. Наявність і певні обсяги прибутку забезпечують розвиток підприємства та формують його фінансову безпеку.

Фінансова безпека підприємства як складова фінансової безпеки залежить від рівня конкурентоспроможності, фінансової стійкості, платоспроможності, ефективності функціонування та використання ресурсів, динаміки обсягів виробництва та продажу продукції. Важливим джерелом для визначення показників фінансової безпеки є бухгалтерська звітність підприємства. Використання звітності дозволяє оцінити перспективи зростання підприємства, розробити тактику та стратегію його розвитку, зменшити наслідки кризових явищ і негативного впливу різних загроз та небезпек. Саме тому Л.Г. Ліпич та О.В. Скорук [15, с. 207-208] пропонують розкривати зміст фінансової безпеки підприємства в тісному зв'язку її ролі для стратегічного розвитку бізнесу.

В зарубіжній теорії та практиці менеджменту особливою сферою управління підприємством визнається ризик-менеджмент, який не завжди був присутній на українських підприємствах. Ризик-менеджмент охоплює комплекс заходів з формування і управління корпоративним механізмом забезпечення безпеки підприємства, метою якого є забезпечення передбачуваності корпоративних ресурсів і грошового потоку як гарантії захисту від економічного спаду та банкрутства. Ризик-менеджмент як вид менеджменту покликаний забезпечувати безпеку за рахунок зниження ризиків і за допомогою реалізації функцій менеджменту (організація, планування, контроль і регулювання), а також трансферу, фінансування і превенції ризиків. Від вміння реалізувати ці функції у різних аспектах діяльності підприємства, як у внутрішньому, так і в зовнішньому ринковому середовищі, можливе досягнення успіху.

Таким чином, в умовах надскладної ситуації, що спричинена широкомасштабною війною в Україні, а також зі змінами світового господарства в умовах глобалізації та протистояння світових лідерів, необхідним для України є формування налагодженої системи фінансової безпеки для забезпечення

розвитку бізнесу законними та ефективними методами. Окремі вчені зміст фінансової безпеки розкривають як захищеність від зовнішніх і внутрішніх загроз, інші – як здатність економіки забезпечувати стабільність, незалежність, стійкість та ефективне задоволення потреб. В будь-якому випадку, на рівні підприємства фінансова безпека покликана забезпечити нормальну та стабільну господарську діяльність та попередження витoku інформації. Тому ефективність фінансової безпеки підприємства можна оцінити з урахуванням рівня захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації, в тому числі кризовій.

Щоб сформувати ефективний механізм управління фінансовою безпекою, необхідний систематичний аналіз небезпек, загроз і ризиків. Завданням аналізу є виявлення джерел і причин небезпек, загроз і ризиків, а також причин їх виникнення. Проведення аналізу передбачає оцінку потенційних зон небезпек, загроз та ризиків; виявлення реальних і потенційних небезпек, що супроводжують діяльність підприємства, та прогнозування їх впливу.

Кризове і надскладне середовище, в якому наразі функціонують підприємства України, вимагає постійних зусиль управлінського персоналу щодо удосконалення рішень з фінансової безпеки. Необхідними складовими такого процесу є аналіз функціонування підприємства. Вибір методів аналізу визначається метою і напрямом можливого впливу на елементи внутрішнього і зовнішнього середовища або їх взаємозв'язком [16, с. 39].

На практиці існує величезна кількість різних проявів загроз нормальній діяльності підприємства. Сутність терміну “загроза” може трактуватися як збиток, небезпека, конфлікт, поява або збільшення ризику або ймовірності того, що ціль не буде досягнута. Тому, на думку вчених, критерієм безпеки може бути захищеність підприємства або отримання прибутку [17, с. 31]. При цьому окремі вчені ототожнюють поняття “загроза” та “ризик” (Додаток Б). Виявлено, що поняття “загроза” є первинною категорією, а ймовірність від’ємного прояву загрози називають “ризиком”. В результаті прояву ризику може виникати збиток і навіть вигода, тому наслідками загроз є не лише втрати.

Небезпека і загроза є взаємопов'язаними поняттями, але особливістю небезпеки є її специфічна форма сприйняття суб'єктом можливості збереження існування, що покликане спонукати суб'єкта господарювання до активних дій – збереження своєї діяльності. Тому небезпека визначається суб'єктом за її наперед негативним змістом. При цьому об'єктивно існуюча загроза не є реальною небезпекою, а стає нею, якщо існує вольовий вплив, подія, здатна перетворити явище на наслідок [18, с. 395-396]. Таким чином, загроза є потенційною небезпекою порушення стану фінансової безпеки, вона здатна породжувати негативні наслідки у вигляді збитку або припинення діяльності, ризик є результатом впливу загроз на господарську діяльність підприємства.

Зв'язок між загрозами й ризиками можна прослідкувати на прикладі процесу управління ризиками: він починається з визначення цілей підприємства, а також внутрішніх й зовнішніх факторів, які можуть вплинути на досягнення поставлених цілей. Фактори ризику можуть бути як факторами-загрозами, так і факторами-можливостями, що орієнтує керівництво підприємства на захист від несприятливих подій і пошук шляхів реалізації можливостей, які можуть відкритися. Також необхідні ідентифікація, аналіз і оцінка ризиків. Аналіз ризику пов'язаний з розумінням ризику, його наслідків та ймовірності цих наслідків. Після оцінки ризику визначається його рівень, розробляються заходи щодо зниження. Заключним етапом управління ризиками є удосконалення існуючих та розробка й впровадження нових методів управління ними.

На початку 90-х років ХХ ст. зацікавленість до ризиків в господарській діяльності в Україні суттєво зросла. Про появу ризик-менеджменту в Україні як нового напрямку наукових досліджень проголошено на конференції, яка відбулась у жовтні 1998 р. [19, с. 36]. Актуальність даної теми в умовах пандемічних обмежень і війни суттєво зростає, адже в таких умовах функціонувати вітчизняним підприємствам раніше не доводилося. Виявлення, ідентифікація факторів загроз, ризиків і небезпек є одним з найважливіших завдань досягнення фінансової безпеки підприємства. Здатність прогнозувати загрози, реагувати на них і адаптуватися є ключовою темою управління в

сучасних умовах господарювання.

В складних умовах господарювання вітчизняні суб'єкти господарювання мають звернути увагу на розробку та документальне оформлення підходів щодо: виявлення ризиків підприємства та їх аналізу; організації відображення в звітності наслідків ризиків підприємства за минулі звітні періоди; визначення оптимального рівня ризиків підприємства; відповідальних осіб за оцінку ймовірності прояву ризиків.

За таких умов можна досягти підвищення інформативності системи виявлення та усунення можливостей і загроз в масштабах підприємства й економіки в цілому, що, в свою чергу, підвищить аналітичність й достовірність бухгалтерської звітності, а також поліпшить контроль, ефективний розподіл і використання ресурсів для усунення ризикових дій. Інформація для управління ризиками надходить з даних бухгалтерського обліку.

У наукових працях розрізняють внутрішні і зовнішні загрози (Додаток В). Кожна із представлених загроз має комплексний характер, тому відповідні джерела збитків повинні враховуватися системою фінансової безпеки. Загрози, які спрямовані проти власності, перешкоджають здійсненню економічної діяльності, загрожують фізичному існуванню активів, мають концептуальне значення для розуміння проблем, пов'язаних із сутністю фінансової безпеки на сучасному етапі господарювання.

Управління фінансовою безпекою підприємства, виходячи зі специфіки діяльності в сучасних умовах господарювання, потребує пошуку інноваційних підходів до такого управління. Лише орієнтована стратегічно система управління підприємством здатна спрогнозувати найбільш небезпечні виклики економічній безпеці та розробити заходи з їх своєчасного попередження або мінімізації впливу. Стратегія розпочинається з організації управління інформаційними потоками, зокрема коли існує великий обсяг інформаційних потоків і постає питання доступу до використання інформації.

Поява та розвиток мережі Інтернет полегшило доступ до інформаційних ресурсів, при цьому зросли обсяги поширення нелегальної інформації, зростають

можливості хакерів зі зламу різних захищених мереж, що знижує безпеку інвестицій і рівень довіри інвесторів. Інформаційні потоки мають наступну роль в системі фінансової безпеки (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Роль інформації в забезпеченні фінансової безпеки підприємства

Критерії	Зміст
Зниження невизначеності в розумінні ситуації	Наявність певної інформації сприяє реалізації мети підприємства. Інформаційне забезпечення управління є основою успішної діяльності учасників ринку
Задоволення інформаційних потреб	Джерелами інформації можуть бути відомості з різних каналів зовнішніх та внутрішніх комунікацій (зокрема, партнери по бізнесу, статистика торгівлі, звітність тощо)
Вплив на фінансові результати	Ефективне функціонування інформації і її використання сприяє зниженню ризику появи збитку

Джерело: на основі досліджень автора

На думку І.В. Пенькової [22, с. 568], забезпечення інформацією фінансової безпеки передбачає комплекс наступних заходів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Заходи інформаційного забезпечення механізму фінансової безпеки

№ з.п.	Зміст заходів
1	Визначення переліку критеріїв та показників фінансової безпеки, сприяння їх включенню до звітності, визначення та обґрунтування орієнтовних значень критеріїв
2	Моніторинг реальних і потенційних загроз економічній безпеці підприємства для їх аналізу, прогнозування та визначення заходів із запобігання або усунення наслідків впливу загроз на фінансовий стан підприємства
3	Формування методики та засобів моніторингу критеріїв фінансової безпеки
4	Розробка системи оцінки індикаторів фінансової безпеки підприємства, визначення мережі відповідальних центрів для збору та обробки аналітичної інформації. Проведення оцінки, узагальнення та прогнозування щодо фінансової безпеки
5	Розробка та впровадження заходів із підтримки управлінських рішень щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства: дотримання вимоги щодо обмеження відкритості та доступності інформації, удосконалення інформаційних потоків з використанням новітніх засобів обробки та передачі

Джерело: узагальнено на основі [22]

Таким чином, управління інформаційними потоками для досягнення фінансової безпеки починається з потреби в інформації, її формуванні, систематизації, руху й використанні. Інформаційна система підприємства по своїй суті є комплексом інформаційних потоків, що формуються у процесі діяльності підприємства та спрямовані на виконання функцій ефективного управління, що відповідає сутності фінансової безпеки.

Найважливішою системою, яка відображає формування інформації, є

бухгалтерський облік. Для забезпечення фінансової безпеки підприємство повинно мати у своєму розпорядженні комплекс бухгалтерської інформації про господарську діяльність. За ступенем доступності, що впливає на економічну безпеку, облікова інформація поділяється на: конфіденційну та відкриту.

Конфіденційна інформація – це перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю. Визначення таких відомостей відбувається керівником підприємства, що видає наказ з переліком відомостей, що складають комерційну таємницю (не повинно суперечити Постанові КМУ “Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці” № 611 від 09.08.1993 р. [23]). Для забезпечення фінансової безпеки керівництву особливу увагу слід приділяти конфіденційності даних інтелектуальної праці, відомостям про технології, інновації та ноу-хау підприємства.

Для визначення розрізів аналітичної інформації необхідно вивчити потреби кожного управлінця в частині групування певних даних. Чим більш поглибленою буде аналітична інформація, тим більший потенціал корисної інформації буде використаний для управління підприємством. В динамічних умовах господарювання структура аналітичної інформації повинна постійно переглядатися для досягнення фінансової безпеки.

Інформаційна система в надзвичайно складних умовах господарювання має забезпечувати ризик-орієнтоване управління інформацією, що відображає галузеві особливості та специфіку діяльності підприємства. Відомості про господарську діяльність є початковою інформацією в бухгалтерських системах, а показники звітності є вихідною інформацією для прийняття стратегічних рішень. Показники бухгалтерської звітності є основою оцінки та прогнозування показників для інвестиційних програм, програм стійкості до загроз, а також здатності підприємства забезпечувати успішну діяльність, спрямовану на сталий розвиток підприємства. Отже, бухгалтерська інформація використовується для виконання таких функцій управління як планування, контроль, аналіз, прогнозування з метою забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Ефективність ризик-орієнтованого управління в умовах воєнних дій

передбачає визначення критеріїв значущості інформації та здійснення реорганізації інформаційних потоків з урахуванням специфіки діяльності конкретного підприємства. Для створення корисного масиву інформації з метою досягнення фінансової безпеки підприємства слід дотримуватися ряду вимог, що скориговані на сучасні умови: 1) чітке визначення реальних інформаційних потреб і варіантів їх задоволення з урахуванням потреби в економії ресурсів часу, енергоресурсів, трудових ресурсів; 2) досягнення об'єктивного відображення стану та операцій з використання матеріальних, фінансових, енергетичних, інформаційних та інтелектуальних ресурсів; 3) забезпечення цілісності та незмінності інформації у процесі формування, передачі або зберігання з урахуванням енергетичних криз і збою в системах зв'язку; 4) сприяння оперативності подання інформації; 5) створення умов для збереження конфіденційності – доступності інформації лише для уповноважених осіб.

Дотримання представлених вимог щодо інформаційного забезпечення управління має сприяти уникненню можливості нанесення шкоди різноманітним ресурсам підприємства (фінансовим, матеріальним, інтелектуальним та інформаційним), що залежить від відповідальних осіб (мова не йде про форс-мажорні умови, обумовлені ракетними обстрілами, окупацією тощо). Забезпечення інформацією різних функцій управління для сприяння функціонуванню фінансової безпеки підприємства передбачає ідентифікацію, оцінку та відповідне відображення загроз в бухгалтерських записах.

Отже, фінансова безпека підприємства є кількісною та якісною характеристикою властивостей об'єкта (системи) з точки зору його здатності до стійкості та розвитку в умовах дестабілізуючих зовнішніх і внутрішніх факторів. Рациональна схема руху бухгалтерської інформації сприяє спостереженню за поточною ситуацією і подальшому прогнозуванню результатів господарювання підприємства на найближчу перспективу (в умовах воєнного стану прогнозувати на довгострокову перспективу дуже складно). Адекватне умовам господарювання інформаційне забезпечення управління є базою для системного та комплексного вивчення загроз економічній безпеці підприємства.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «СЕЙФ ГЛАСС ФАКТОРІ»

У м. Бердів (Житомирська обл.) знаходиться найбільший в Україні завод з виробництва автомобільного скла ТОВ «Сейф Гласс Факторі». Компанія за короткий термін існування зарекомендувала себе як справжній бренд високоякісного продукту, а також зайняла лідируючі позиції на міжнародному ринку серед найбільших виробників автомобільного скла у Європі. Концептуально підприємство робить акцент на індивідуальній роботі з кожним клієнтом, забезпечуючи вирішення будь-яких проблем, пов'язаних з виробництвом автомобільного скла.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сейф Гласс Факторі» створене 14 травня 2014 року. Підприємство здійснює свою діяльність на підставі чинного законодавства України та Статуту. Фізична адреса підприємства: 13306, Житомирська обл., м. Бердичів, вул. Низгірецька, 16. Відповідно до предмету та цілей створення та діяльності підприємство здійснює свою діяльність (Додаток Г).

Висока якість продукції торгової марки підприємства досягається шляхом цілісного та раціонального підходу до виробництва, а також дотриманням європейських новітніх стандартів, застосуванням високотехнологічного обладнання, а також надійним партнерством і контролем за професіоналізмом кожного працівника підприємства. На заводі для виготовлення та обробки автомобільного скла використовується якісне італійське обладнання Бабелоні, Гластен та ін. Продукція ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за рівнем якості не поступається жодному світовому виробнику.

ТОВ «Сейф Гласс Факторі» співпрацює лише з перевіреними контрагентами та використовує сировину, що зарекомендувала себе на ринку автомобільної промисловості як найкраща (білкін тон, сфінкс, шаша джимп, трасіфол, пвп плівка для ламінації). На підприємстві працюють фахівці високого рівня, кожен працівник проходить персональну підготовку, що у підсумку дозволяє використовувати кваліфікованих фахівців у технологічному процесі.

Використання передових технологій з трьохвимірним вимірюванням, автоматизованим проектуванням та роботизованою технікою дозволяє суттєво прискорити весь технологічний процес виготовлення автомобільного скла, а також уникнути помилок, які неминучі у випадку застосування ручної праці.

Кожен виробничий етап на ТОВ «Сейф Гласс Факторі» підлягає багатоступеневому лабораторному контролю, який дозволяє в межах заводу визначити якість кожного виробу та уникнути надходження до замовників неякісних виробів. Вся продукція проходить суворий контроль якості, про успіх та надійність автоскла ТОВ «Сейф Гласс Факторі», що відповідає всім вимогам, свідчать сертифікати якості: Європейський стандарт якості та відповідності, Український стандарт якості та відповідності вимог до безпечного скла, згідно правил ЕЕК ООН номер 43. Також виробництво пройшло сертифікацію ISO 9001 «Міжнародний стандарт систем менеджменту та управління якістю». Вся продукція, що випускається заводом, проходить суворий контроль відділом якості. Впровадження інноваційних технологій, висока якість продукції, підхід до кожного клієнта і підвищення кваліфікації кадрів – ключові правила компанії.

Виробничі засоби підприємства є наступними: земельна ділянка площею 1,2843 га, цільове призначення якої полягає в розміщенні та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості [4]; 5 будівель та споруд виробничого призначення; 13 зареєстрованих транспортних засобів. Площа виробничих потужностей складає понад 20 тис. метрів квадратних.

Безперервний протягом року виробничий процес разом із налагодженим плануванням продажів сприяє неухильному зростанню виробничих потужностей підприємства та постійному розширенню асортименту продукції – автоскла.

На сьогодні ТОВ «Сейф Гласс Факторі» виробляє автомобільне скло на будь-які види транспорту (легкові автомобілі, комерційні транспортні засоби, громадський транспорт, залізничний транспорт, водний транспорт, автоспецтехніка): ламіноване вітрове скло; загартоване скло; заднє переднє скло з підігрівом; вітрове скло з підігрівом; ламіноване заднє бічне скло; загартоване

вітрове бічне скло; інкапсульоване вітрове скло; скло в алюмінієвій оправі; скло з подвійними склопакетами; панорамне скло; світловідбиваюче (рефлексивне) скло; вітрове бічне заднє скло з сонячним атермічним управлінням [16].

Отже, ТОВ «Сейф Гласс Факторі» – це унікальне за напрямом діяльності підприємство, яке має замкнутий цикл виробництва автомобільного скла. Все це можливо завдяки інноваційним технологіям і новітньому обладнанню, яке розвивається відповідно до тенденцій світового ринку. Цьому також сприяє сучасна система контролю якості та власна випробувальна лабораторія.

Основні економічні показники діяльності ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за 2019-2021 рр. представлені в табл. 2.1 за даними звітності з Додатку Г.

Таблиця 2.1.

Економічні показники ТОВ «Сейф Гласс Факторі»

Показник	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення	
				2021 від 2020	2021 від 2019
Фондомісткість	2,12	1,23	1,99	0,76	(-0,13)
Фондовіддача	0,47	0,81	0,50	(-0,31)	0,03
Фондоозброєність	599,73	339,89	596	256,11	(-3,73)
Валовий дохід під-ва, тис. грн.	6890,00	4785,00	10726,00	5941,00	3836,00
Чистий дохід підприємства, тис. грн.	116348,00	67978,00	107304,00	39326,00	(-9044,00)
Собівартість продукції, тис. грн.	109458,00	63193,00	96578,00	33385,00	(-12880,00)
Рентабельність підприємства, %	19,96	(-31,51)	9,73	(-21,78)	(-10,23)
Рентабельність продукції, %	6,29	7,57	11,1	3,53	4,81

Джерело: на основі звітності ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за 2019-2021 рр.

Проведене дослідження звітності дозволяє зробити висновок про тенденцію до погіршення економічних показників. Причинами незбалансованості рентабельності продукції стали обмеження в діяльності внаслідок пандемії коронавірусу в 2020 році, що призвело до скорочення обсягів виробництва через порушення логістичних шляхів з постачання сировини та продажу продукції. В 2021 р. підприємство почало покращувати окремі показники, нарощувати темпи виробництва, але, за прогнозами бухгалтера, показники 2022 р. будуть набагато гіршими за показники 2020 р. внаслідок воєнного стану в країні.

Враховуючи той факт, що інвестиційна сфера наразі є надзвичайно чутливою складовою економічного розвитку, що реагує на вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, ключовим пріоритетом є безпека ресурсів для інвестора та об'єкта інвестування – підприємства. В цьому аспекті в майбутньому після перемоги

України у війні з РФ має зрости увага науковців та державних органів до проблем інвестиційної безпеки, адже без збільшення інвестицій та покращення інвестиційного клімату неможливі відновлення економіки України та досягнення її конкурентоспроможності. Розглянемо на прикладі ТОВ «Сейф Гласс Факторі» коефіцієнти інвестиційної безпеки бізнесу за 2019-2021 рр. (табл. 2.2). За аналітичними даними бухгалтера сума інвестицій по роках виглядає наступним чином: 2019 – 1800,0 тис. грн., 2020 – 150,0 тис. грн., 2021 – 307,0 тис. грн.

Таблиця 2.2.

Показники інвестиційної безпеки ТОВ «Сейф Гласс Факторі»

Показники	2019	2020	2021	Відхилення	
				2019	2020
Частка інвестицій у вартості основних засобів, %	3,29	0,27	0,57	-3,02	0,30
Частка інвестицій у обсязі реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), %	1,55	0,22	0,29	-1,33	0,07
Частка інвестицій у сумі активів, %	1,86	0,15	0,31	-1,71	0,16
Обсяг інвестицій у розрахунку на одного зайнятого, тис.грн./ос.	19,78	1,76	3,41	-18,02	1,65

Джерело: на основі звітності ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за 2019-2021 рр.

За проведеними дослідженням встановлено, що на підприємстві існує негативна динаміка за індексами інвестицій в 2020 і 2021 роках, тому гостро постала проблема розробки та реалізації ефективних заходів, спрямованих на підвищення рівня інвестиційної безпеки в майбутньому. Ці заходи мають сприяти збільшенню обсягів залучених інвестицій та нарощуванню їх частки в основних засобах, обсягах доходу, сумі активів, покращенню оснащеності персоналу. Варто піднімати питання про необхідність створення дієвої системи захисту економічних інтересів і безпеки інвесторів, які вкладатимуть кошти в ТОВ «Сейф Гласс Факторі». За даними балансу проаналізуємо незавершені капітальні інвестиції (табл. 2.3).

Таблиця 2.3.

Незавершені капітальні інвестиції ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за період 2019-2021 рр.

Показники	2019	2020	2021	Відхилення	
				2019	2020
Сума капітальних інвестицій, в т.ч.:	1800,0	15,0	307,0	-1785	292
- внутрішні джерела	1650,0	15,0	307,0	-1635	292
- зовнішні джерела	150,0	-	-	-150	-150
Незавершені капітальні інвестиції, тис. грн.	1772,0	735,0	479,0	-1037	-256

Джерело: на основі звітності та аналітичних даних ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за 2019-2021 рр.

Динаміка 2019 р. щодо капітальних інвестицій на підприємстві була найбільш активною, що обумовлено різким скороченням ділової активності в наступні роки. Зовнішні інвестиції протягом 2020-2021 рр. взагалі відсутні, однак за даними звітності ТОВ «Сейф Гласс Факторі» щодо незавершених капітальних інвестицій можна оцінити інвестиційний потенціал підприємства.

Дослідимо аспекти організації системи фінансової безпеки на ТОВ «Сейф Гласс Факторі», адже від цього залежить майбутній фінансовий стан та реалізація стратегічних напрямів діяльності підприємства. Ряд сучасних проблем забезпечення фінансової безпеки розкрито в науковій статті Шмалій Л.В. [24].

За даними Всесвітнього огляду економічних злочинів в Україні за 2019 рік [25], на думку більшості опитаних в Україні відділ інформаційних технологій є найбільш ризиковим підрозділом з точки зору кіберзлочинності. Саме співробітники ІТ відділу мають необхідні навички і можливості для здійснення подібного роду злочинів (наприклад, права доступу до систем з можливістю видалення певної інформації, що ускладнює процес виявлення незаконних дій). Також ризик кіберзлочинності характерний для відділу фінансів, відділу маркетингу та продажів. Найменш ризиковими визнаний відділ кадрів.

Всі вказані відділи присутні на ТОВ «Сейф Гласс Факторі», а тому, зважаючи на різні рівні схильності до здійснення шахрайських дій працівниками підрозділів підприємства, можна припускати, що шахраями можуть виявитися працівники будь-якого підрозділу. За таких умов досягнення фінансової безпеки передбачає створення умов, за яких людина не зможе або не захоче вкрати, або зашкодити своїми діями підприємству. Також важливі психологічний клімат у колективі та дієва система контролю. Відповідальність персоналу за свої дії повинна регламентуватися відповідним чином та відображатися в організаційних документах (положення про економічну безпеку на підприємстві; трудовий договір; колективний договір; правила внутрішнього трудового розпорядку; договір про повну матеріальну відповідальність; правила з охорони праці; посадові інструкції тощо).

Для ТОВ «Сейф Гласс Факторі» доцільним є створення блоку з управління

фінансовою безпекою на таких рівнях: 1) адміністративний рівень – комплекс управлінських рішень, необхідних для безперебійного функціонування підприємства; 2) операційний рівень – заходи із забезпечення безпеки відповідними засобами та методами; 3) технічний рівень – використання сучасних технологій для забезпечення всіх видів безпеки; 4) режимний рівень – система фізичної безпеки фінансових, інтелектуальних і матеріально-технічних цінностей підприємства. До такого управління мають бути залучені працівники, що виконують функції інформаційно-аналітичного відділу, внутрішнього контролю, бухгалтерського обліку та аналізу, а також служба безпеки.

Операційний рівень має забезпечити розробку документообороту, створення форм внутрішньої звітності, розстановку кадрів по окремих ділянках і регламентацію обов'язків і відповідальності виконавців, створення плану роботи по заходам фінансової безпеки. Ефективність управління фінансовою безпекою на операційному рівня досягається контролем роботи всіх відповідальних працівників. Якщо власник відмовляється від створення системи управління фінансовою безпекою, це ставить під загрозу ефективність бізнесу.

На операційному рівні мають бути визначені: об'єкти безпеки; методики, будуть використовуватися фахівцями, терміни проведення, види документів, які надаються; зміст профілактичної роботи з ризиками на підприємстві; ключові показники ефективності діяльності з дотримання фінансової безпеки; розподіл відповідальності по забезпеченню фінансової безпеки.

Розподіл функцій між відповідальними працівниками здійснюється на основі посадових інструкцій, пропозицію щодо яких для ТОВ «Сейф Гласс Факторі» представлено в Додатку Д. Застосування на підприємстві такого розмежування функцій і відповідальності осіб, які певним чином задіяні до дотримання фінансової безпеки, буде сприяти зниженню рівня шахрайства і маніпуляцій зі сторони працівників підприємства.

Технічний рівень організації фінансової безпеки пов'язаний зі схемою створення та руху інформації. Моделювання інформаційних потоків у сфері електронного документообороту повинно відбуватися із дотриманням вимоги

захисту від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації, зниження ймовірності втрати цінної інформації через технічні проблеми з обладнанням, вірусні атаки або некваліфіковані дії користувачів. Фінансова безпека може бути порушена, якщо порушуються терміни надходження і обробки документів, відбувається надання зайвої інформації, неякісна підготовка інформації, що призводить до затримки складання й представлення бухгалтерської звітності.

Відповідно до законодавства електронний документооборот – сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [26]. Організація електронного документообороту має забезпечувати: 1) постійне оновлення та контроль головної бази даних, організацію доступу та збереження інформаційного фонду, документальне затвердження відомостей, які становлять комерційну таємницю; 2) контроль за проходженням, передачею, опрацюванням документів, забезпечення безперебійного зв'язку та обміну інформацією між відповідними виконавцями; 3) контроль виконання документів на основі оцінки термінів і вимог щодо документів; 4) організацію захисту інформаційних систем від витоку інформації та несанкціонованого доступу до них (захист від підслуховування, комп'ютерних вірусів, забезпечення роботи локальної мережі, накопичувачів інформації тощо); 5) шифрування документів.

Для налагодження електронного документообороту ТОВ «Сейф Гласс Факторі» запропоновано забезпечити в облікових програмах наступні рекомендації (Додаток Е). Запропонована схема організації електронного документообороту для підприємства в цілому сприятиме чіткості визначення прав і повноважень осіб, відповідальних за окрему ділянку роботи з інформацією в комп'ютерній системі, забезпеченню ефективності обробки інформації та безпеці операцій з майном і зобов'язаннями підприємства в умовах застосування комп'ютерної техніки.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «СЕЙФ ГЛАСС ФАКТОРІ»

Протягом 2020-2022 років внаслідок економічної кризи через пандемію коронавірусу та широкомасштабну війну перед Україною постали ряд викликів, які прискорюють актуальність стратегічного завдання інтеграції нашої країни в світовий економічний простір, ЄС та НАТО. За таких умов Україна буде змушена провести ряд реформ, а перед підприємствами постає задача активізації їх інвестиційної діяльності. Після завершення війни підприємствам доведеться застосовувати можливості використання більш широкого спектру фінансових активів для різноманіття форм інвестицій, що сприятиме динаміці залучення коштів і страхуванню ризиків зниження реальної вартості інвестицій. Зростає актуальність пошуку заходів з удосконалення фінансової безпеки задля сприяння покращенню інвестиційної привабливості українських підприємств. Це дозволить отримати економічне обґрунтування ефективності запропонованих заходів, зокрема в частині інвестиційної безпеки (детальніше в Додатку Ж).

Після перемоги України у війні з РФ ключовими факторами формування сприятливого середовища для інвестицій в Україні стануть наступні: створення механізму безпеки, захисту та гарантії прав інвесторів за рахунок законодавства, прозорості правил ведення бізнесу, скорочення корупції та прозорого управління інвестиціями. Наразі інвестиційна привабливість вітчизняного бізнесу вкрай низька через воєнний стан, нестабільність економіки, наявність репутаційних та кримінальних ризиків, які тягне за собою корупція.

На вибір об'єкта інвестування інвестором надзвичайно впливає надання йому вичерпної інформації про фінансові результати та перспективи діяльності підприємства, що потребує інвестування. Цим гарантується безпека для інвестора. У зв'язку з цим, зростає актуальність вивчення підприємствами власної інвестиційної привабливості задля реалізації ефективних форм залучення капіталу для подальшого розширення економічного потенціалу та одночасного збереження фінансової безпеки підприємства. Управлінський

персонал на рівні підприємств має чітко розуміти критерії прийняття управлінських рішень щодо залучення інвестицій за рахунок формування комплексної та адекватної системи оцінки інвестиційної привабливості.

В праці М.В. Сімонової [30] механізм оцінки ефективності інвестицій виглядає наступним чином (Додаток II). Представлений механізм оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості повинен передбачати прості та зрозумілі для використання аналітиками методики оцінки. Як показали результати проведеного дослідження методів аналізу інвестиційної привабливості в праці О.Ю. Чигрин [31], більшість науковців пропонують оцінювати інвестиційну привабливість на основі оцінки фінансового стану. Методика, що базується на аналізі фінансового стану підприємства є найбільш зручною в застосуванні, вона дозволяє комплексно оцінити фінансовий стан за даними звітності підприємства та не потребує збору додаткової інформації.

Але така оцінка підприємства може бути недостатньою, адже гарний і незадовільний фінансовий стан підприємства не завжди може характеризувати перспективи розвитку та резерви покращення результатів діяльності. Інвестори можуть приймати рішення на основі прогнозування результатів, яких вони очікують від підприємства в майбутньому, а не за його досягнення в минулому.

На ТОВ «Сейф Гласс Факторі» при плануванні та оцінці майбутніх інвестицій менеджери застосовують якісні неформалізовані критерії, а висновки, за результатами їх використання, підкріплюють кількісним аналізом. Наразі звітності за 2022 рік ще немає, але широкомасштабна війна в 2022 році, за попередніми даними бухгалтера, призвела до суттєвого зниження ефективності діяльності підприємства (зниження чистого прибутку в 2022 р. порівняно з 2021 р. очікується на рівні 1654 тис. грн., або на 84%). При цьому зберігаються соціальна значущість і експортний потенціал підприємства, що дозволяє говорити про потенційну безпеку інвестиційних вкладень в майбутньому.

Окремі методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства можуть враховувати нефінансові показники та проведення аналізу нематеріальних активів, адже їх наявність та розвиненість істотно впливає на інвестиційну привабливість

підприємства. Саме ці показники є індикатором для оцінки майбутнього компанії при прийнятті інвестиційних рішень. За даними балансу ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за період 2019-2021 рр. нематеріальних активів і гудвілу підприємства немає, залучення таких активів збільшить інвестиційний потенціал.

Важливим чинником інвестиційної привабливості ТОВ «Сейф Гласс Факторі» є його позитивний вплив на економічну безпеку держави в цілому та потенційні перспективи реалізації національних економічних інтересів в умовах євроінтеграції (гудвіл). Підприємство має змогу нарощувати свій потенціал, поставляючи продукцію до замовників з різних областей України, а також за кордон у Францію, Румунію, Молдову, Чехію, Італію, Словаччину, Іспанію.

Вдале впровадження інновацій на підприємстві ТОВ «Сейф Гласс Факторі» в майбутньому викличе ланцюгову реакцію у споріднених галузях та підвищить їх інноваційну активність. Ефективна інвестиційна діяльність на підприємстві збільшить доходи держави, що свідчить про перспективність розвитку підприємства з точки зору підвищення ефективності інтеграції держави в глобальну економіку. Постає питання щодо балансу інтересів власників підприємства, зовнішніх інвесторів, а також держави як суб'єктів інвестиційного процесу. Кожен з цих суб'єктів шукає різну вигоду від інвестиційної діяльності ТОВ «Сейф Гласс Факторі», тому важливо досягнути компромісу в питаннях реалізації інвестиційно-інноваційних проектів задля отримання більших вигод учасниками інвестиційного процесу. Інноваційні проекти супроводжуються значними ризиками, особливе місце серед яких займає фінансовий ризик, пов'язаний з невдалим завершенням проекту. В основу погодження інтересів учасників в процесі підготовки та реалізації інноваційних проектів має бути покладене раціональне співвідношення показників ефективності інвестування.

З метою досягнення балансу інтересів власників підприємства, зовнішніх інвесторів та держави як суб'єктів інвестиційного та інноваційного процесу управлінському персоналу ТОВ «Сейф Гласс Факторі» слід зосередитися на розробці стратегії фінансової безпеки підприємства для контролю інвестиційних проектів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Рівні стратегії фінансової безпеки ТОВ «Сейф Гласс Факторі» для забезпечення моніторингу інвестиційних процесів підприємства

Рівень	Зміст
Стратегічний	Окреслення напрямів даної системи у вигляді стратегії, програм і проектів, що сприятимуть економічній безпеці підприємства
Оперативний	Опис поточної діяльності, в т.ч. персоналу, інформаційної безпеки, охорони праці, техніки безпеки та ін., що передбачає такі складові: оцінка ступеня ризиків; розробка механізму реагування на можливі фактори небезпеки; розробка заходів для усунення негативних наслідків рішень

Джерело: на основі досліджень автора

Чим ґрунтовнішою буде розробка рівнів планування стратегії фінансової безпеки, тим більшою буде довіра до інвестиційних проектів у потенційних інвесторів. У процесі врахування можливих ризиків варто зважати на всіх учасників інвестиційного проекту, наприклад, замовників, інвесторів, безпосередніх виконавців, продавців, покупців, страхові компанії тощо. Усі учасники проекту зацікавлені в тому, щоб запобігти загрози бізнесу, врахувати можливі наслідки дій конкурентів, а також зміну ринкової ситуації.

Оперативний рівень стратегії фінансової безпеки на підприємстві пропонується технічно забезпечувати складанням і поданням управлінському персоналу внутрішньої звітності (яка є комерційною таємницею). Це дозволить приймати рішення стратегічного рівня та розширить сферу застосування вільного капіталу інвесторами. Для ТОВ «Сейф Гласс Факторі» це означатиме можливість розширення сфери своєї діяльності за рахунок інвестицій.

Внутрішня звітність може містити опис якісних і вартісних параметрів, використання яких призведе до зменшення невизначеності для зовнішніх користувачів звітності та більш точного прогнозу майбутнього фінансового стану підприємства. З метою здійснення контролю якості планування ремонтів і поліпшень основних засобів виробничого призначення розроблено форму внутрішньої звітності (Додаток К). Результати складання даного звіту на основі аналітичних відомостей підприємства є комерційною таємницею. Однак за результатами попередньої оцінки бухгалтера, що займається обліком операцій з основними засобами та інвестиціями, щоквартальне складання такого звіту та висновки за його підсумками можуть дозволити підприємству щорічно економити фінансові ресурси за рахунок вчасного реагування щодо поліпшення

стану активів і прийняття рішень з їх модернізації або вибуття.

Економічне обґрунтування ефективності запропонованих в дослідженні заходів виглядає наступним чином (табл. 3.2). Для розрахунків в якості базового обрано 2021 р. і зроблено прогнози на 2024 р. без коригування на рівень інфляції. Якщо ТОВ «Сейф Гласс Факторі» у майбутньому буде дотримуватись представлених рекомендацій, підприємство матиме змогу підвищити рівень інвестиційної безпеки за рахунок кращих показників фінансової стійкості, ділової активності, збільшення прибутку та рентабельності.

Таблиця 3.2.

Економічний ефект пропозицій щодо створення фінансової безпеки на ТОВ «Сейф Гласс Факторі», представлених в магістерській роботі

Проблема та запропоновані заходи	Витрати на впровадження заходів	Економічні вигоди від впровадження заходів	Оцінений економічний ефект
<i>Невчасне подання інформації знижує можливість використання виробничих резервів і сприяє програшу на ринку.</i> Запропоновано надання аналітичної інформації для управління (документооборот, форми внутрішньої звітності)	Адміністративні витрати 2021 рік – 3742 тис. грн. Витрати на збут 2021 рік – 3702 тис. грн. Адміністративні витрати в 2024 зростають на 46 тис. грн. (3788 тис. грн.). Витрати на збут в 2024 зростають на 20 тис. грн. (3722 тис. грн.)	Виявлено потенційні виробничі резерви, які можуть бути конвертовані в зростання доходу від продажу продукції з 107304 тис. грн. в 2021 році до 107426 тис. грн. в 2024 році. Зростання рентабельності продукції складе 0,13 пункта (з 11.10 % в 2021 р. до 11.23 % в 2024)	За рахунок підвищення рівня аналітичності та вчасності подання інформації підприємство може отримати альтернативні вигоди в зростанні прибутку від операційної діяльності на 56 тис. грн. Вплив на показники ділової активності: зростання прибутку та рентабельності продукції
<i>Відсутність дієвої схеми розподілу обов'язків вносить хаотичність в певну діяльність і призводить до відсутності ефективності.</i> Запропоновано застосування на підприємстві розмежування функцій і відповідальності осіб, які задіяні до дотримання фінансової безпеки	Інші операційні витрати 2021 рік – 3654 тис. грн. Інші операційні витрати в 2024 році зростають на 29 тис. грн. (3683 тис. грн.)	Економічні вигоди від недопущення збитків підприємства внаслідок шахрайства і маніпуляцій зі сторони працівників підприємства оцінюються в 57 тис. грн.	Зниження рівня шахрайства і маніпуляцій зі сторони працівників підприємства оцінюється отриманням альтернативних вигод в сумі 28 тис. грн. щорічно. Вплив на показники ділової активності: недопущення зниження рентабельності продукції та індексів інвестиційної активності

Продовження таблиці 3.2.

Проблема та запропоновані заходи	Витрати на впровадження заходів	Економічні вигоди від впровадження заходів	Оцінений економічний ефект
<i>Невчасне реагування управлінського персоналу щодо технічних параметрів обладнання призводить до зростання витрат на ремонт, витрачання коштів на придбання нового обладнання.</i> Запропоновано для контролю планування ремонтів основних засобів виробничого призначення використовувати форму внутрішньої звітності	Інші операційні витрати 2021 рік (ремонт) – 3654 тис. грн. Інші операційні витрати в 2024 зменшуються на 42 тис. грн. (3683 тис. грн. мінус 42 тис. грн. = 3641 тис. грн.)	Сума в 42 тис. грн. в якості економії витрат на ремонт оцінюється як альтернативні економічні вигоди	Щоквартальне складання звіту та висновки за його підсумками можуть дозволити підприємству щорічно економити кошти за рахунок вчасного реагування щодо поліпшення стану активів і прийняття рішень з їх модернізації або вибуття. Прогнозна сума економії коштів складає 42 тис. грн. щорічно. Вплив на показники ділової активності: зростання показників прибутку та рентабельності
Загальний економічний ефект від впровадження пропозицій			126 тис. грн.

Джерело: на основі досліджень автора за оцінками бухгалтера та менеджера з виробництва підприємства (прогнозний Звіт про фінансові результати в Додатку Л)

Економічний ефект пропозицій, оцінений бухгалтером і менеджером з виробництва, складає в прогнозованому 2024 році 126 тис. грн.

Отже, розробка алгоритму управління інвестиційними ризиками задля фінансової безпеки підприємства сприятиме оцінці впливу ризиків на фінансові результати інвестиційного проекту, дозволить здійснити прогнозування і контроль дій, спрямованих на зниження ризиків і дозволить створити базу історичного досвіду співвідношення ризиків, їх рівня та наслідків. Управління інвестиційними ризиками передбачає оцінку й вибір альтернатив, аналіз витрат й переваг, а також оцінку нових ризиків, які можуть бути спричинені вибором певного методу управління ними. Особливу увагу керівництву підприємства слід приділити розробці організаційних і методичних підходів до контролю стану фінансової безпеки, зокрема в частині вивчення своєчасності, правомірності, повноти та якості виконання документів, за змістом яких може виникати загроза безпеці господарювання підприємства.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Вивчення теоретичних засад фінансової безпеки підприємство показало, що фінансова безпека є складним явищем, якому притаманні певні ознаки та форма прояву в умовах різних підприємств. В наукових працях існують різні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства», узагальнення яких дозволило визначити, що фінансова безпека є кількісною та якісною характеристикою властивостей об'єкта з точки зору його здатності до стійкості та розвитку в умовах дестабілізуючих зовнішніх і внутрішніх факторів.

2. Призначенням фінансової безпеки підприємства є створення умов для стійкого функціонування суб'єкта під впливом різноманітних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, а також гарантування досягнення стабільності в стратегічному плані, створення умов для зростання показників діяльності навіть за наявності загроз. Задля ефективності механізму фінансової безпеки передбачається створення певних передумов правового, економічного, організаційного та інформаційного забезпечення. В умовах кризового та надскладного середовища, в якому наразі функціонують підприємства України, потрібні постійні зусилля управлінського персоналу щодо удосконалення системи фінансової безпеки. У зв'язку з цим, вивчено загрози безпечній діяльності внутрішнього та зовнішнього характеру, роль економічної інформації в забезпеченні безпеки підприємства та визначено вимоги до створення корисного масиву інформації з метою досягнення фінансової безпеки.

3. Для дослідження специфіки функціонування фінансової безпеки вивчено особливості діяльності ТОВ «Сейф Гласс Факторі», яке займається виробництвом автомобільного скла на основі використання інноваційних технологій і новітнього обладнання. Експортний потенціал підприємства підвищує актуальність потреби в налагодженій економічній безпеці, від чого залежить майбутній фінансовий стан та реалізація стратегічних напрямів діяльності підприємства.

4. З метою захисту від економічних загроз для ТОВ «Сейф Гласс Факторі» запропоновано створення базового блоку з управління фінансовою безпекою, що базується на чотирьох рівнях (адміністративний, операційний, технічний та режимний). Розроблені пропозиції щодо удосконалення електронного документообороту на рівні окремих документів сприятиме чіткості визначення прав і повноважень осіб, відповідальних за окрему ділянку роботи з інформацією в комп'ютерній системі, забезпеченню ефективності обробки інформації та безпеці операцій з майном і зобов'язаннями підприємства в умовах застосування комп'ютерної техніки.

5. Оскільки по завершенню війни підприємствам України доведеться застосовувати можливості для відновлення ділової активності та залучення різноманітних форм інвестицій, доведено необхідність розробки заходів з удосконалення системи фінансової безпеки підприємства задля сприяння покращенню інвестиційної привабливості українських підприємств. Вивчені індикатори інвестиційної безпеки ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за 2019-2021 рр. дозволили встановити, що на підприємстві існує проблема розробки та реалізації ефективних заходів, спрямованих на підвищення рівня інвестиційної безпеки.

6. З метою досягнення балансу інтересів власників підприємства, зовнішніх інвесторів та держави як суб'єктів інвестиційного та інноваційного процесу обґрунтовано необхідність розробки управлінським персоналом підприємства стратегії фінансової безпеки, що охоплює стратегічний та оперативний рівні. Для забезпечення оперативного рівня стратегії з метою здійснення контролю якості планування ремонтів і поліпшень виробничих основних засобів розроблено форму внутрішньої звітності. Представлене економічне обґрунтування ефективності запропонованих в дослідженні заходів дозволило встановити, що якщо ТОВ «Сейф Гласс Факторі» буде дотримуватись представлених рекомендацій, підприємство матиме змогу підвищити рівень інвестиційної безпеки за рахунок кращих показників фінансової стійкості, ділової активності, збільшення прибутку та рентабельності. Економічний ефект пропозицій складає 126 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Економічні злочини та шахрайство: досвід українських організацій. URL: Економічні злочини та шахрайство: досвід українських організацій | Економічна правда (epravda.com.ua).
2. Online Etymology Dictionary, Securus, Securitas. URL: <http://www.etymonline.com>.
3. Єдинак В. Світовий досвід розв'язання проблеми забезпечення фінансової безпеки. URL: <http://firearticles.com/derzhavne-reguluvannya-ekonomiky/55-svitovij-dosvid-rozvyazannva-problemi-zabezpechennya-ekonomichnoyi-bezpeki-yedinak-v-yu.html>.
4. Теоретико методологічні основи інвестиційно-інноваційної безпеки національної економіки України: монографія. за ред. Чл.-кор. НАПН України, д.е.н., проф. І. М. Грищенко, д.е.н., проф. В. М. Узунова; д.е.н., проф. М. П. Денисенка. 2013. 464 с.
5. Основи фінансової безпеки: підруч. Київ : Вид-во нац. ун-ту внутр справ, 2003. 236 с.
6. Пойда-Носик Н. Н. Сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва та її роль в забезпеченні національної фінансової безпеки. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2011. № 1(55). С. 340-342.
7. Іванюта Т. М. Фінансова безпека підприємства. Київ. ЦУЛ. 2019. URL: <https://bookssecondlife.com.ua/product/yekonom-chna-bezpeka-p-dpri-mstva>.
8. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка. К. : Фенікс, 2007. 556 с.
9. Гавриш О. А., Дергачова В. В. Управління фінансовою безпекою промислових підприємств в контексті забезпечення національних інтересів України. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 330 с. С. 18.
10. Simasius R. The Concept of Economic Security and the Principles of Economic Security Police in Lithuania / R.Simasius, R. Vilpisauskas [Electronic

resource]. URL: http://sf.library.lt/marc/getobj.php?obj=LT-eLABa-0001:J.04~2005~ISSN_1648-8024.V_2004. P. 265.

11. Белоусова І. А. Управлінський облік – інформаційна складова система фінансової безпеки підприємства: монографія. К. : Дорадо-Друк, 2010. 432 с.

12. Гладченко Т. М. Науково-методичні основи створення механізму державного управління і регулювання системи безпеки підприємницької діяльності: регіональний аспект: автореф. дис. канд. наук з держ. управління: 25.00.02. Донецьк, 2004. 19 с.

13. Оніщенко М. Л. Фінансова безпека як умова ефективного функціонування підприємства. 2019. URL: [5- 36-42.pdf \(sumdu.edu.ua\)](http://sumdu.edu.ua/5-36-42.pdf).

14. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. К. : КНТЕУ, 2001. 309 с.

15. Ліпич Л. Г. Теоретико-методичні засади формування стратегії фінансової безпеки підприємства. Сучасні перспективи розвитку систем фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання: монографія за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ТОВ “МАКЛАУТ”, 2012. 636 с.

16. Концепція управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання в контексті теорії сталого розвитку: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2013. 252 с.

17. Шикова О. М. Зарубіжний досвід моделювання систем безпеки. Зовнішня торгівля. Фінансова безпека. Київ. Університет економіки та права “КРОК”. Вип. 4. 2010. С. 28-33.

18. Мірошник В. В. Управління ризиками та загрозами економічній безпеці суб'єктів господарювання в системі бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Сучасні перспективи розвитку систем фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання: монографія за ред. проф. Мігус І. П. Черкаси : ТОВ “МАКЛАУТ”, 2012. 636 с.

19. Проблеми економічного ризику: аналіз та управління: збірник наукових праць за матеріалами Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції. 26-28 жовтня 1998 р. К. : КНЕУ. 1998. 94 с.

20. Зеркалов Д. В. Безпека комерційної діяльності. Книга друга: Захист. Довідник. К. : Основа, 2006. 800 с.
21. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
22. Пенькова І. В. Інформаційні потоки в управлінні фінансовою безпекою держави. Сучасні перспективи розвитку систем фінансової безпеки держави та суб'єктів господарювання: монографія за ред. проф. Мігус І. П. – Черкаси : ТОВ “МАКЛАУТ”. Черкаси, 2012. 636 с.
23. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова КМУ від 9 серпня 1993 р. № 611. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п>.
24. Шмалій Л. В. Фінансова безпека підприємства: сучасні проблеми забезпечення. 2019. URL: [ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ | Економіка. Менеджмент. Бізнес \(dut.edu.ua\)](http://dut.edu.ua).
25. Хто ризикує: огляд всесвітнього дослідження про економічні злочини та шахрайство. 18 грудня 2020. URL: [Хто ризикує: огляд всесвітнього дослідження про економічні злочини та шахрайство — YouControl](http://youcontrol.com).
26. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.93 № 851-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
27. Про затвердження Методики розрахунку рівня фінансової безпеки України: Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60. URL: <http://zakon.nau.ua>.
28. Кириленко В. І. Інвестиційна складова фінансової безпеки : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 232 с.
29. Данилюк Г. І. Інвестиційна складова фінансової безпеки. URL: http://www.rusnauka.com/18_DSN_2011/Economics/4_88313.doc.htm.
30. Сімонова М. В. Вдосконалення механізму функціонування інституціонального середовища залучення прямих іноземних інвестицій в

Україні. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 2 (23). С. 326-336.

31. Чигрин О. Ю. Проблеми оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиційно-інноваційна стратегія розвитку підприємства : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). Житомир : ЖДТУ, 2012. С. 55-56.

32. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент. Методи оцінки інвестиційних проектів. URL: http://pidruchniki.com.ua/imag/finans/shel_fm.

33. Ареф'єва О. В. Планування фінансової безпеки підприємств. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 170 с.

34. Березін О. В. Економіка підприємства: навч. посіб. К. : Знання, 2009. 390 с.

35. Гічова Н. Ю. Діагностика та підвищення фінансової безпеки підприємства : дисертація на здоб. наук. ступеня к.е.н. за спец. 08.00.04. Дніпропетровськ, 2010. 190 с.

36. Дикий А. П. Організація бухгалтерського обліку як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємств : дисертація на здоб. наук. ступеня к.е.н. за спец. 08.00.09. Житомир, 2009. 172 с.

37. Ігнашкіна Т. Б. Фінансова безпека підприємства та її трактування у наукових працях. URL: http://mev-hnu.com/load/2013/3_zabezpechennja_ekonomichnoji_bezpeki_virobnichikh_sistem_za_umov_rozvitku_konkurenciji/33-1-0-176.

38. Козаченко Г. В. Фінансова безпека підприємств: сутність і передумови формування. Теорія та практика управління у трансформаційний період: зб. наук. праць. Донецьк : ІЕП НАН України, 2001. Т. 3. С. 3-7.

39. Економічна енциклопедія: У трьох томах / С .В. Мочерний та ін. К. : Видавничий центр «Академія», 2000. Т. 1. 864 с.

40. Економіка підприємства : підручник. К. : КНЕУ, 2001. 528 с.

41. Соколенко Т. М. Фінансова безпека підприємництва в умовах транзитивної економіки. URL: <http://intkonf.org/kand-ped-n-sokolenko-tm-ekonomichna-bezpeka-pidpriemstva-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki>.

42. Кирієнко А. В. Механізм досягнення і підтримки фінансової безпеки підприємства: дисертація на здоб. наук. ступеня к.е.н. за спец. 08.06.01. К., 2000. 186 с.

43. Дубецька С. П. Фінансова безпека підприємств України. Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: зб. матер. науково-практичної конференції. Київ, 16-17 травня 2018 р. С. 146-171.

44. Камлик М. І. Фінансова безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навчальний посібник. К. : АТІКА, 2005. 432 с.

45. Вигівська І. М. Ризики в бухгалтерському обліку: проблеми трактування. Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2006. № 4(38). С. 20-29.

46. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2016. 312 с.

47. Загородній А. Г. Фінансовий словник. 2-ге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавництво "Центр Європи", 1997. 576 с.

48. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ, 2002. 496 с.

49. Ліпкан В. А. Безпекознавство: навч. посібник. К. : Вид-во Європ ун-ту, 2003. 208 с.

ДОДАТКИ

Додаток А. Трактування поняття “фінансова безпека” в працях українських вчених

Автор (джерело)	Визначення
Ареф'єва О.В. [33, с. 53]	Фінансова безпека підприємства – стан ефективного використання ресурсів та існуючих ринкових можливостей підприємства, що дає змогу запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам, забезпечувати тривале виживання та стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної ним місії
Березін О.В. [34, с. 296]	Фінансова безпека – стан потенціалу підприємства, за якого гарантуються найбільш ефективно його використання, стабільне функціонування господарської системи, її подальший розвиток
Гічова Н.Ю. [35, с. 31]	Фінансова безпека підприємства – стан підприємства, що досягається найбільш ефективним використанням ресурсів, які знаходяться в розпорядженні підприємства, в умовах макроекономічних та інших зовнішніх господарських умов, які визначають наявність, склад та інтенсивність використання цих ресурсів
Гладченко Т.М. [12]	Фінансова безпека підприємства – стан стійкості підприємства і його здатність до розвитку, що досягається діями адміністрації і колективу підприємства шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного й соціально-психологічного характеру при ефективному використанні ресурсів і запобіганні загроз в даний час і в майбутньому
Дикий А.П. [36]	Фінансова безпека підприємства – стан збереження майна та інформації підприємства відповідно до обраної стратегії та принципу безперервності діяльності
Іванілов О.С. [21]	Фінансова безпека підприємства – це стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації; стан всіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей, при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози; сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань; стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім факторам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту
Ігнашкіна Т.Б. [37]	Фінансова безпека підприємства – стан самого підприємства, який характеризується наявністю конкурентних переваг, що досягаються ефективним використанням існуючих власних та залучених некорпоративних ресурсів, своєчасним впровадженням комплексу заходів з метою захисту своєї господарської діяльності для максимального досягнення поставлених цілей у короткостроковому та довгостроковому періоді в умовах постійної зміни навколишнього середовища

Козаченко Г.В. [38]	Фінансова безпека підприємства – ступінь гармонізації у часі та просторі економічних інтересів суб'єктів ведення господарської діяльності
Мочерний С.В. [39, с. 411]	Фінансова безпека підприємства – незалежність суб'єктів підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції підприємств-монополістів, непередбачуваних договорами дій підприємств-постачальників і торговельних організацій, від нераціональної економічної і правової політики держави та інших чинників, яка дає змогу привласнювати більшу частину законних прибутків
Покропивний С.Ф. [40, с. 466]	Фінансова безпека підприємства – такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких здібностей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного і соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам
Соколенко Т.М. [41]	Фінансова безпека підприємства – це стан, при якому стратегічний потенціал фірми знаходиться поблизу границь адаптивності, а загроза втрати фінансової безпеки наростає в міру наближення ступеня адаптивності стратегічного потенціалу до граничної зони. Інакше кажучи, якщо стратегічний потенціал фірми в існуючому вигляді вичерпав можливості пристосування до зростаючої нестабільності зовнішнього середовища у рамках самої місії, то можна говорити про загрозу економічній безпеці підприємства. Ця загроза може виявитися у вигляді втрати рівня конкурентного статусу підприємства або істотного погіршення фінансового стану фірми, або втрати позитивного іміджу підприємства

Додаток Б. Зміст понять “ризик” та “загроза” в науковій літературі

№ з/п	Трактування	Джерело
Загроза		
1	Потенційна можливість завдання шкоди суб'єктам господарюючої діяльності з боку окремих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто поява загрози визначає потенційну можливість економічних втрат для підприємства. Реакція останнього на появу загрози повинна проявлятися у формуванні передумов для відбиття можливої небезпеки	Кириєнко А. [42]
2	Потенційна чи реальна подія, процес чи явище, яке здатне порушити його стійкість та розвиток чи призвести до припинення його діяльності	Дубецька С. [43]
3	Наявність таких потенційних чи реальних умов, факторів чи дій фізичних і юридичних осіб, які порушують нормальний фінансово-економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності та можуть завдати значну шкоду аж до припинення його діяльності	Камлик М.І. [44]
Ризик		
1	Усвідомлена можливість ймовірності отримання непередбачуваного, позитивного або нульового результату діяльності при реалізації обраних управлінських рішень під дією змін зовнішніх і внутрішніх факторів	Вигівська І.М. [45]
2	Небезпека втрат ресурсів чи недоодержання доходів порівняно з варіантом, розрахованим на раціональне використання ресурсів	Донець Л.І. [46]
3	Усвідомлена можливість небезпеки виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, майна, грошей у зв'язку з випадковими змінами умов економічної діяльності, несприятливими обставинами. Вимірюють частотою, ймовірністю виникнення того чи іншого рівня втрат	Загородній А.Г. [47]
4	Імовірність виникнення збитків чи недоотримання доходів порівняно з прогнозованим варіантом	Кірейцев Г.Г. [48]
5	Можлива небезпека невдачі дій, що вживаються, або самі дії пов'язані із такою небезпекою (с. 90)	Ліпкан В. [49]

Додаток В. Види загроз для господарської діяльності

Види загроз	Зміст
Зовнішнього впливу	<p>Пандемія, воєнні дії та воєнний стан, недостатньо розвинена правова система захисту прав інвесторів, недосконалість механізмів формування економічної політики держави, криза грошової і фінансово-кредитної систем, дефіцит державного бюджету, нерозвиненість ринків капіталу та їх інфраструктури, скуповування боргів підприємства небажаними партнерами, промисловий шпіонаж, кіберзлочинство тощо.</p> <p>Війна та пандемія коронавірусу мають наслідки для стабільності діяльності та становлять загрози, що мають характер форс-мажорних обставин.</p> <p>Економічна політика держави може суперечити виробничій, комерційній та фінансовій політиці підприємства. Загрозу для підприємств становлять спроби адміністрування на місцях, необгрунтоване втручання у діяльність підприємств, різні варіанти посягання на власність підприємства.</p> <p>Загрози для комерційної діяльності становлять порушення прав на промислому власність (приховане використання найменувань конкурента, несанкціоноване копіювання продукції конкурента, розкриття секретів торгівлі і виробництва конкурента, промислове шпигунство), підрив репутації конкурента (поширення неправдивих відомостей, що дискредитують підприємство, шахрайська і брехлива реклама); зманювання й підкуп працівників для заволодіння секретами торгівлі та виробництва; дискримінація конкурентів, бойкот, демпінг тощо.</p> <p>Всі зовнішні загрози економічній безпеці вчений [20] групує наступним чином: політичні, соціально-економічні, екологічні, науково-технічні і технологічні, юридичні, природно-кліматичні, демографічні, криміналістичні та ін. В умовах воєнних дій слід додати паливно-енергетичний фактор і фактор функціонування систем зв'язку та логістики</p>
Внутрішнього впливу	<p>Недосконалість системи управління на підприємствах, відсутність ефективної служби фінансової безпеки, недотримання вимог щодо конфіденційної інформації, технічні збої, проблеми в управлінні персоналом, низький рівень кваліфікації менеджерів, прорахунки в веденні переговорів з контрагентами та інвесторами.</p> <p>Більшість вчених вважають, що основна внутрішня загроза – некомпетентність персоналу [21], зокрема низька кваліфікація працівників юридичної служби підприємства та помилки у підборі персоналу підрозділу</p>

Джерело: узагальнено на основі [18; 19; 21]

Додаток Д. Запропонований зміст посадових обов'язків для працівників
ТОВ «Сейф Гласс Факторі» щодо фінансової безпеки підприємства

Відповідальна особа	Посадові обов'язки
Керівник служби фінансової безпеки	<p>Керівник служби фінансової безпеки організовує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності; 2. ділову розвідку; 3. інформаційну безпеку та захист інформації. <p>Керівник служби фінансової безпеки забезпечує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ведення претензійної роботи; 2. представлення інтересів підприємства в судах загальної юрисдикції та арбітражних судах, а також в інших органах державної влади та організаціях при розгляді спірних питань; 3. роботу з оцінки комерційних можливостей партнерів і конкурентів; 4. підготовку та комплексне супроводження договорів; 5. розробку заходів щодо обмеження ризику господарської діяльності; 6. дослідження надійності та фінансової спроможності об'єктів; 7. підбір кадрів, управління персоналом і роботу з клієнтами
Юрист служби фінансової безпеки	<p>Юрист служби фінансової безпеки здійснює:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. перевірку на предмет відповідності вимогам законодавства проектів наказів, розпоряджень, інструкцій, положень, договорів та інших документів правового характеру. 2. Веде претензійну роботу та консультує персонал з претензійних питань. 3. Представляє в установленому порядку інтереси підприємства в судах загальної юрисдикції та арбітражних судах, а також в інших органах державної влади та організаціях при розгляді правових питань. 4. Бере участь спільно з іншими службами у роботі з підготовки матеріалів про розкрадання, розтрати, недостачі, інші правопорушення для передачі слідчим органам, а також вживає заходів щодо відшкодування шкоди, заподіяної підприємству
Головний бухгалтер	<p>Головний бухгалтер організовує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. спостереження за господарськими операціями безпосередньо в процесі їх здійснення; 2. своєчасне відображення в облікових регістрах інформації щодо різних аспектів діяльності підприємства; 3. аналіз інформації для поточного керівництва та управління підприємством. <p>Головний бухгалтер забезпечує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. оперативність і своєчасність одержання необхідної інформації; 2. формування інформації для прийняття правильного управлінського рішення; 3. складання аналітичного огляду господарських процесів; 4. складання обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій щодо господарської діяльності і забезпечення фінансової безпеки підприємства; 5. своєчасний інструктаж фахівців з питань обліку, звітності та аналізу

Джерело: на основі досліджень автора

Додаток Е. Пропозиції щодо удосконалення електронного документообороту ТОВ «Сейф Гласс Факторі»

Назва	Особливості застосування
Договори купівлі-продажу	Для прискорення процесу погодження договору слід здійснювати обмін електронними версіями договору. Процес погодження з контрагентами можливо здійснювати шляхом передачі зауважень з використанням електронного цифрового підпису відповідальних осіб
Замовлення на постачання продукції	Для дотримання ширини асортименту в розрізі груп автоскла зростає необхідність автоматичного формування замовлення на постачання продукції з подальшим відправленням покупцю документа “електронне замовлення поставки продукції”. Це сприяє скороченню витрат робочого часу менеджера з постачання
Видаткові накладні	Видаткові накладні при оптових продажах можуть налічувати багато позицій, тому процес внесення продукції на продаж задля оприбуткування можна прискорити шляхом імпорту видаткової накладної в облікову базу покупця
Акти звірки	В програмі можна передбачити автоматичне формування актів звірок з дебіторами/ кредиторами “за період” по обраному бухгалтером рахунку. Умови формування акту звірки: кожен акт звірки формується в окремому файлі; можливість редагування реквізитів та сум зі сторони підприємства у сформованому акті звірки заблокована; графи для заповнення сум та даних контрагента відкриті для редагування; сформований акт звірки підписаний електронним цифровим підписом підприємства
Товарно-транспортні накладні	Формування електронної ТТН та її подальше поширення може здійснюватися наступним чином: замовник формує електронну заявку та підписує ЕЦП, перевізник відправляє замовнику відповідь з даними, які в подальшому імпортуються в систему замовника. В ТТН “підтягується” реєстр видаткових накладних, автоматично сформований при завантаженні автомобіля
Податкові накладні	Для своєчасного та повного відображення ПДВ варто здійснювати обмін податковими накладними з використанням ЕЦП між підприємствами. На сьогодні законодавство дозволяє створювати податкову накладну виключно в електронному вигляді при умові її реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних

Джерело: на основі досліджень автора

Додаток Ж. Поняття та методичні аспекти оцінки інвестиційної безпеки

Наказом Міністерства економіки “Про затвердження Методики розрахунку рівня фінансової безпеки України” № 60 від 02.03.2007 [27] передбачено, що інвестиційна безпека – це рівень інвестування економіки, який забезпечував би її розширене відтворення, реструктуризацію та технологічне переозброєння.

Вчений Кириленко В. визначає інвестиційну безпеку як можливість підтримувати певний рівень виробничих потужностей і вкладення капіталу, що забезпечує необхідні темпи розширеного відтворення, реструктуризацію та технологічне переозброєння економіки [28, с. 56]. За підходом Г.І. Данилюка, інвестиційна складова фінансової безпеки передбачає сукупність нормативно-правових, соціальних і екологічних умов, що впливають на тип та динаміку відтворювального процесу, забезпечують надійність відшкодування та ефективність використання інвестицій. Цим досягається можливість поєднувати задоволення поточних потреб економіки в інвестиціях за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання й повернення коштів [29]. Тобто, інвестиційна безпека за своїм змістом є передумовою ефективної організації інвестиційних процесів з метою оптимального задоволення поточних потреб економіки в інвестиціях.

Інвестор має бути впевнений в безпеці своїх інвестицій, справедливому та неупередженому відношенні до нього, а також можливості чесно та своєчасно вирішувати будь-які суперечки. Слушною є думка М.В. Сімонової щодо того, що в середовищі, де не допускається експропріація активів інвесторів, зростають вкладення в акціонерний капітал і знижується рівень концентрації власності, інвестори набувають можливості диверсифікації портфелю, а підприємці отримують доступ до додаткових коштів [30].

Тому серед вчених існують автори комплексних методик з оцінки інвестиційної привабливості, які передбачають аналіз різнопланових факторів, що не завжди мають числове значення, тому виникає потреба в залученні експертів для здійснення оцінки. Наприклад, виробнича база підприємства може надзвичайно цікавити потенційного інвестора, а її стан, наявність устаткування і сучасних технологій є ключовими для інвестиційної привабливості підприємства. У праці Шелудько В.М. [32] доведено, що використання різноманітних методів для оцінки капіталовкладень може призводити до протилежних результатів. Інвестиційний проект, що прийнятний за одним критерієм, може бути неприбутковим або збитковим за іншим критерієм. Поширеною є практика, що інвестор вкладає капітал у збиткове підприємство із застарілими основними засобами, зважаючи на перспективність ринку, соціальну та суспільну значущість підприємства.

Додаток II. Система оцінки рівня ефективності інвестиційного проекту

Види робіт	Зміст
Розробка методики оцінки рівня ефективності інвестиційного проекту	Передбачає визначення критеріїв для оцінки рівня інвестиційної безпеки, визначення функціональних складових інвестиційної безпеки, градацію рівнів інвестиційної безпеки, розробку моделі оцінки рівня інвестиційної безпеки, визначення граничних значень і питомої ваги індикаторів за функціональними складовими
Здійснення оцінки інвестиційної безпеки підприємства	Застосування визначених методикою оцінки критеріїв і індикаторів з підведенням підсумків щодо подальшого коригування системи оцінки
Коригування основних параметрів системи	За результатами застосування методики оцінки на основі підведених підсумків можливо здійснити коригування параметрів системи задля оптимізації
Оцінка та аналіз результатів	Оцінка і аналіз результатів передбачає формування інформації для подальшого прийняття управлінських рішень в системі інвестиційної безпеки

Джерело: на основі досліджень [30]

Додаток К. Форма внутрішнього звіту щодо результатів контролю якості проведення ремонтів основних засобів на ТОВ «Сейф Гласс Факторі»

Внутрішній звіт щодо результатів контролю якості проведення ремонтів та поліпшень основних засобів на ТОВ «Сейф Гласс Факторі» за період _____ 20__ р.					
<i>Назва об'єкта</i>	<i>Інвентарний номер</i>	<i>Номер компонента</i>	<i>Дата закінчення строку корисного використання</i>	<i>Запланована дата ремонту</i>	<i>Примітки</i>
<i>ПК</i>	<i>12</i>	<i>45</i>	<i>01.01.2024 р.</i>	<i>07.02.2023</i>	<i>-</i>

Підпис особи, що провела перевірку: _____

Джерело: на основі досліджень автора

Додаток Л. Прогнозний Звіт про фінансові результати ТОВ «Сейф Гласс Фактори» в 2024 році (тис. грн.)

Показники	2021	Ефект запропонованих змін	2024
Чистий дохід	107304	+56	107426
Собівартість продукції	96578	-	96578
Валовий прибуток	10726	+56	10848
Адміністративні витрати	3742	+46	3788
Витрати на збут	3702	+20	3722
Інші операційні витрати	3654	+29, -42	3641
Інші операційні доходи	2486	-	2486
Фінансові результати від операційної діяльності	2114	+69	2183
Рентабельність продукції, %	11,10	+0,13	11,23